

Magna Carta Libertatum: ĐẠI HIẾN CHƯƠNG TỰ DO - 800 TUỔI

Đào Như

Magna Carta Libertatum nói theo tiếng Latin, tiếng Anh gọi là **The Great Charter of Liberties-Đại Hiến Chương Tự Do**-thường được các sử gia nhắc đến với tên đơn thuần, Magna Carta- **Đại Hiến Chương**.

Bản Đại Hiến Chương -*DHC*- Magna Carta được ra đời dưới thời của vua John (1189-1216) của nước Anh. Để chi phí cho cuộc chiến với Pháp, vua John đã vơ vét tài sản của giai cấp Quý tộc, Thị dân, Nông dân. Sự kiện này gây bất bình trong mọi giai cấp trong xã hội Anh thời ấy. Vào ngày 15 Tháng Sáu-1215 một nhóm người Quý tộc -*Barons*- tụ họp ở Runnymede gần hạt Windsor bắt đầu đấu tranh buộc vua John phải ký vào bản cam kết gồm có 63 điều khoản. Đó là bản cam kết giữa vua John với giai cấp Quý tộc-*(Barons)*. Lần đầu tiên cơ chế tập thể khống chế quyền lực Quân chủ, được thiết lập và được bảo đảm thực thi. Nhưng mãi đến năm 1217 bản cam kết này mới được có tên là Magna Carta.

Tinh thần của Đại Hiến Chương Magna Carta là bàn về hai vấn đề chủ yếu:

1- Tinh thần Thượng tôn pháp luật- *Rule of Law*. Ngay cả các bậc Quyền lực Vua Chúa, Nhà Nước, không được quyền dẫm đạp trên pháp luật.

2- Bảo vệ con người tự do, nói rõ ra là cá nhân tự do, không bị bắt giữ trái pháp luật, không bị tước đoạt quyền sở hữu tài sản hợp pháp và không bị xét xử thiếu công bằng.

Điều 39 qui định: “*Không có bất cứ một cá nhân tự do nào có thể bị giam cầm hay bị bỏ tù, bị tước quyền hoặc bị tịch thu tài sản, bị đặt ngoài vòng pháp luật hay bị tước đoạt địa vị dưới bất kỳ hình thức nào. Không bất cứ ai có thể dùng võ lực để ép buộc một cá nhân tự do hoặc khiến một người khác làm như vậy, trừ khi có phán quyết hợp pháp hoặc bởi pháp luật nơi người đó cư ngụ qui định như vậy.*”

Ở một điều khoản khác, *ĐHC-Magna Carta* quyết định: Nhà Vua không được tùy tiện tăng thuế, phải thông qua các đạo luật về thuế, phải có sự nhất trí của Hội đồng Quý tộc, sau này trở thành Cơ quan đại diện đẳng cấp gồm có Lãnh chúa, Quý tộc, Thị dân...

Như vậy, ĐHC- Magna Carta được coi như là văn bản chứng nhận sự hiện hữu của chế độ Pháp quyền lần đầu tiên trong lịch sử nhân loại.

Tuy nhiên bản ĐHC-Magna Carta cũng phải kinh qua những giai đoạn lịch sử đấu tranh mới đạt được một nội dung phong phú về *Pháp quyền* như hôm nay:

- Thoạt tiên ĐHC chỉ là bản khế ước do do Tổng Giám Mục giáo phận Canterbury- *Archbishop of Canterbury* soạn thảo để chấm dứt tình trạng xung đột giữa vua John và một số quý tộc bất mãn, bằng cách qui định *nhà vua phải tôn trọng giáo hội- protection of Church Rights. Không được bắt bớ và giam cầm bất hợp pháp nhóm người quý tộc- 25 rebel barons-...* Nhưng sau đó nhà vua John tiếp tục xâm phạm những điều cam kết và nhóm quý tộc tiếp tục đấu tranh... Do đó Pope Innocent III lại hủy bỏ bản khế ước 15-6-1215.

- Vua John chết vào năm 1216. Vua con, Henri III lên nối ngôi, đưa ra bản khế ước mới năm 1216 sau khi xóa bỏ một vài điều khoản trong bản khế ước cũ bất lợi cho nhà vua. Thế là cuộc đấu tranh lại tiếp tục giữa các Quý tộc *Barons* và nhà vua.

- Cuối năm 1217 Thỏa ước Lambeth ra đời chấm dứt cuộc đấu tranh – Nhà Vua chấp nhận quyền lợi của Nhà Thờ *Church Rights* -và tôn trọng sự tự do và quyền sở hữu tài sản hợp pháp của Quý tộc, Thị Dân và Nông dân-*Treaty of Lambeth* còn được gọi là Magna Carta.

- Năm 1297 con của Henri III, vua Edward I tiếp tục thi hành tinh thần của Magna Carta và xem Magna Carta là nền tảng căn bản của luật pháp Vương quốc Anh- *England Status Law*. Nhưng tinh thần và nội dung của ĐHC-Magna Carta không ngừng phát triển đến tận ngày nay. Nghị viện Anh không ngừng bổ sung Magna Carta những điều khoản mới làm giàu tinh thần Pháp quyền của Magna Carta:

- *Petition of Rights*- Sự hợp pháp cần thiết cho mọi trác đòi hay tổng giam-năm 1628

- *Habeas Corpus*- Luật Bảo Thân-Luật cấm bắt giam người trái phép- năm 1679

- *English Bill Of Rights* - Quyền tự do bầu cử và tự do ngôn luận trong Nghị Viện- năm 1689

Và mãi sau này đến Thế kỷ XX, người dân Anh triển khai khái niệm trên thành Qui trình Tố tụng- *Due Process of Law*- và Quyền Bình Đẳng trước pháp luật- *Equal Protection of the Law*...

Có thể nói rằng Bản Tuyên Ngôn Quốc Tế Nhân Quyền của LHQ-1948 cũng kế thừa nội dung vốn đã có từ ĐHC-Magna-Carta: Con người có quyền sống, quyền tự do và quyền an toàn cá nhân.

Mười Tu chính đầu tiên của Hiến Pháp Hoa Kỳ thực tế cũng kế thừa các qui định của Magna Carta đặc biệt là Nguyên tắc và Qui trình tố tụng-*Due Process of Law*- và nguyên tắc mọi người được bảo vệ bình đẳng trước pháp luật-*Equal Protection of the Law*....

Dĩ nhiên với 800 tuổi đời, Magna Carta đã là quá khứ nhưng tinh thần của ĐHC chẳng những còn sống mà còn phát triển mãi mãi như nó đã sống và phát triển qua nhiều thời kỳ của 8 thế kỷ vừa qua. Magna Carta luôn luôn là nguồn cảm hứng, cổ vũ người Anh và các dân tộc khác, đấu tranh bảo vệ những quyền tự do thiết yếu cho cuộc sống nhân loại thông qua việc hạn chế quyền lực của Vua chúa, Nhà nước, Đảng phái chính trị, đấu tranh chống lại sự chuyên chính độc tài dưới bất cứ hình thức nào. Magna Carta là khởi nguồn của tư tưởng pháp quyền bảo vệ những giá trị cơ bản nhất của con người. Nhân loại đã, đang và sẽ không ngừng nhắc đến tinh thần của Magna Carta. Ngày 15 tháng Sáu-2015 lễ kỷ niệm 800 tuổi của Đại Hiến Chương-Magna Carta sẽ được cử hành tại Vương Quốc Anh và rộng khắp toàn cầu. Trong tình hình hiện tại, chúng ta có quyền hy vọng chẳng, với tinh thần đấu tranh chống lại chuyên chính độc tài dưới bất cứ hình thức nào, với nội dung tư tưởng Pháp quyền bảo vệ những giá trị cơ bản của con người, Magna Carta luôn luôn sẽ là nguồn cảm hứng, một xung lực lớn thúc đẩy cả Nhân loại cùng đứng lên giải phóng con người ra khỏi ách nô lệ của những thế chế chuyên chính, toàn trị, độc tài bao cấp hiện đang tồn tại trên một số quốc gia trên thế giới hôm nay nhất là tại các nước Xã Hội Chủ Nghĩa, Trung Cộng, Nga, Bắc Triều Tiên, Việt Nam.../.

Đào Như